

Research Paper

Investigating social factors affecting the sense of social justice among youth in Gerash City

Naser Delkhosh: Phd student, Department of Social Sciences, Jahrom Branch, Islamic Azad University, Jahrom, IRAN. Tel: +989171847208, Email: Naser.delkhosh@gmail.com

Seyed Korosh Sarvarzadeh*: Assistant Professor, Department of Social Sciences, Jahrom Branch, Islamic Azad University, Jahrom, IRAN. Tel: +989171911027, Email: ssarvarzadeh@yahoo.com

Received:2024/09/10 P P 135-148 Accepted:2025/01/31

Abstract

Social justice, as a key concept in social life, refers to the fair distribution of resources and opportunities among individuals in society and is of particular importance in societies. The feeling of social justice is closely related to various cultural, religious, and social factors. Therefore, in each society, depending on its cultural and social background, these connections can be different from other societies. Therefore, in this study, an attempt has been made to identify and analyze the factors affecting the feeling of social justice, in order to achieve a better understanding of this concept among the youth of Gerash City, a traditional religious county in the south of the country. The research method was designed as a survey using a questionnaire consisting of 9 sections, and the results of the study on 384 young people in Gerash City show that the feeling of social justice is influenced by various variables, including the atmosphere of public morality, religious adherence, feeling of social security, access to municipal services, social alienation, life satisfaction, social acceptance, and socio-economic base. The findings indicate that religious adherence (beta coefficient = 0.3) and social acceptance (beta coefficient = 0.28) have been identified as two key factors in the formation of a sense of social justice. Also, the observation of the variable feeling of relative deprivation has no significant relationship with the feeling of social justice in Gerash City ($p > 0.05$).

Finally, the results of this study can help policy-making and social planning to design and implement effective programs to promote social justice, improve the feeling of social justice in society, and emphasize the importance of justice as a fundamental principle in social development, especially among young people who are the future builders of society.

Keywords: Social justice, social factors, Gerash city.

Citation: Delkhosh, N., Sarvarzadeh, K (2024) Investigating social factors affecting the sense of social justice among youth in Gerash City .*Journal of Society and Politics*, Vol 2, No8, Shiraz, PP 135-148

*. **Corresponding author:** Seyed Korosh Sarvarzadeh, **Email:** ssarvarzadeh@yahoo.com , **Tel:** +989171911027

Extended Abstract

Introduction

Some concepts, such as justice, are fundamental to human life and have maintained their significance despite historical, social, and political changes. Justice is defined in various ways across cultures and philosophies. In Islamic political thought, justice encompasses truthfulness, equality, and the protection of individual rights. Various types of justice exist, including natural justice, formal and substantive justice, distributive justice, punitive justice, and social justice.

The notion of social justice is particularly emphasized in the teachings of Imam Khomeini, who advocated for equality among all groups without discrimination based on power, wealth, race, or ethnicity. Throughout history, humanity has tirelessly pursued social justice as a means to create a fair society that meets both material and spiritual needs. This pursuit has faced numerous challenges but remains a central aspiration.

In contemporary discourse, social justice refers to the equitable relationship between individuals and society, measured by the distribution of wealth and opportunities. Initially limited to property rights, the concept has evolved significantly over time, with religion playing a crucial role in its development. Religious teachings from figures like Moses, Jesus, and Muhammad have profoundly shaped the understanding of social justice.

Given its importance in Iranian culture, this study investigates social justice and its influencing factors among citizens of Gerash City, a traditional religious community in southern Iran. The primary research question focuses on the extent of citizens' feelings of social justice and the variables affecting these perceptions.

Methodology

A random sample of 384 young individuals aged 15 to 35 from Gerash City was selected from public spaces at various times throughout the week. The data collection tool was a questionnaire consisting of nine sections, based on a five-point Likert scale (ranging from strongly agree to strongly disagree), with its validity and reliability confirmed prior to the

study. The influential variables included access to urban spaces, religious adherence, feelings of security, access to public services, social acceptance, social alienation, life satisfaction, relative deprivation, and socio-economic status. Data analysis utilized descriptive statistics (tables, charts, frequency percentages, means, medians) and inferential statistics (regression analysis) using SPSS software. A 95% confidence interval and significance level of less than 0.05 were considered for the tests.

Results and discussion

The descriptive statistics for the variables related to the sense of social justice among youth in Gerash City include urban space adequacy, religious adherence, social security, access to public services, social acceptance, social alienation, life satisfaction, relative deprivation, and socio-economic status. The mean score for the sense of social justice was found to be 81.57, indicating a relatively high perception among the youth. Among the evaluated variables, socio-economic status had the highest score, while urban space adequacy had the lowest.

The regression analysis revealed a significant linear relationship ($P = 0.001$) between social justice and various factors such as urban space adequacy, religious adherence, access to public services, social acceptance, social alienation, life satisfaction, relative deprivation, and socio-economic status. The multiple correlation coefficient was measured at 0.737, indicating a strong simultaneous influence of these variables on the sense of social justice.

Further analysis showed that key predictors of social justice feelings included religious adherence, social acceptance, and life satisfaction. Notably, relative deprivation did not have a significant relationship with feelings of social justice. The results suggest a direct correlation between socio-economic status and feelings of social justice; individuals with better socio-economic conditions reported higher levels of perceived justice. Additionally, social alienation was inversely related to feelings of justice.

The study concludes that various social factors significantly impact perceptions of justice among youth in Gerash City. Understanding

these factors is crucial for developing effective policies aimed at enhancing social equity and improving overall societal well-being. This research emphasizes the importance of addressing these elements to foster a sense of justice that can restore rights and provide meaning to individuals' lives.

Conclusion

Perception of justice refers to an individual's overall assessment of fairness in various aspects of social life. It encompasses how individuals perceive the fairness of interactions, processes, laws, and policies within society. Even if justice is implemented, it is crucial for people to recognize and understand it. The concept extends beyond mere legal frameworks and equitable

distribution of wealth; it requires public belief in the fairness of governance and judicial systems. Social justice significantly impacts various facets of human life and can either foster or hinder societal progress. This research highlights the importance of religious adherence in Gerash City as a key factor influencing social justice perceptions among youth, suggesting that enhancing urban services is essential for addressing existing deficiencies. Further causal studies across different community groups are recommended to advance toward the goal of social justice, a core aspiration of the Islamic Revolution.

Keywords: Social justice, social factors, Gerash city.

References

1. Aghamohamadi, E., Ghaedi, M. R., Keshishian Sirki, G., Khodaverdi, H. (2024). The Position of the Deprived Class in the Discourse Criteria of Imam Khomeini (RA) in Iran after the Islamic Revolution, *Journal of Society and Politics*, 2(5), 1-14. <https://sanad.iau.ir/Journal/jsp/Article/1119896> [In Persian]
2. Akhavan Kazemi, B. (2005). Social justice from some Islamic and Western perspectives. *Islamic Government Journal*, 10(2), 90. <https://www.magiran.com/p325481> [In Persian]
3. Augustine, A. (1950). The City of God IV. New York, *Fathers of the Church, inc.* <https://cmc.marmot.org/Record/.b12921567>
4. Fanaei, A. (2013). Religion in the balance of ethics. Serat Publications. <https://seratpub.com/home/?q=node/13> [In Persian]
5. Ghaninejad, M. (2003). About Hayek. *Negahe Moaser*. ISBN: 9789647763059 [In Persian]
6. Ghorosi, S., and Shamseddini Motlagh, M. H. (2013). Perception of social justice based on citizens' access to urban services (Case study: Kerman city). *Urban Sociological Studies (Urban Studies)*, 3(9), 41-66. [sid.ir/paper/210344/fa](https://www.sid.ir/paper/210344/fa) [In Persian]
7. Habibzadehkolli, A., Akbari Noori, R., mortazavi asl, Kh. (2023). The possibility of inferring the justice system as fairness from within the discourses of the Islamic Republic. *Journal of Society and Politics*, Vol 1, No 1, Shiraz, PP 71-88. <https://sanad.iau.ir/Journal/jsp/Article/782772> [In Persian]
8. Hassan Zadeh, Z., Mazaheri, M., and Khosravi, M. (2011). Examining the relationship between attribution style and life satisfaction. *International journal of basic science in medicine*, 3(1), 24. [sid.ir/paper/203550/fa](https://www.sid.ir/paper/203550/fa) [In Persian]
9. Hezarjaribi, J. (2011). Examining the sense of social justice and its influencing factors (Case study: Tehran city). *Applied Sociology (Research Journal of Humanities, University of Isfahan)*, 22(3 (43)), 41-62. <https://www.sid.ir/paper/154969/fa> [In Persian]
10. Huddleston, J. (1989). In search of social justice. George Ronald. <https://isbsearch.org/isbn/9780853982883>
11. Irannezhad, Ebrahim., Jamshidi, Mohammad Hossein., and Farshbafiyani, Ahmad. (2013). Social justice in Imam Khomeini's reflection. *journal of iranian social development studies (jids)*, 5(1 (17)), 115-134. <https://www.sid.ir/paper/231890/fa> [in Persian]
12. Mahmoudi Janki, F. (1998). Security and insecurity from the perspective of criminal policy (Part 1). *Judicial Legal Perspectives*,

- 1997, 8, 168-196. <http://noo.rs/1cYvE> [In Persian]
13. Mirsendasi, S. M. (2011). Sociological perspective on justice. Tehran: *Center for Humanities Research and Development*. ISBN: 978-600-5211-34-4 [In Persian]
14. Moein, M. (2009). Persian Dictionary. *Amir Kabir Publication*. ISBN: 9789640001646 [In Persian]
15. Mohseni Tabrizi, A. (2002). Pathology of social-cultural alienation: Examining value isolation in public universities. *Research and Planning in Higher Education Quarterly*, 46, 18-29. <https://www.sid.ir/paper/395367/fa> [In Persian]
16. Navaei Lavasani, M., Sedigh Sarvestani, R., and Zahedi Mazandarani, M. J. (2013). Sense of justice and related social factors. *Social Welfare*, 13(49), 159-186. sid.ir/paper/56852/fa [In Persian]
17. Rawls, J. (2009). A Theory of Justice. United Kingdom: *Harvard University Press*. <https://www.hup.harvard.edu/books/9780674017726>
18. Saroukhani, B. (2007). Folklore studies: From method to meaning. *Folklore Culture*, (10), 0-0. sid.ir/paper/447928/fa [In Persian]
19. Williams, J. C., & Lynn, S. J. (2010). Acceptance: An Historical and Conceptual Review. *Imagination, Cognition and Personality*, 30(1), 5-56. <https://doi.org/10.2190/IC.30.1.c>

مقاله پژوهشی

بررسی عوامل اجتماعی موثر بر احساس عدالت اجتماعی در جوانان شهرستان گراش

ناصر دلخوش: دانشجوی دکترای جامعه‌شناسی سیاسی، گروه علوم اجتماعی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران. تلفن:

۰۹۱۷۱۸۴۷۲۰۸ ایمیل: Naser.delkhosh@gmail.com

سید کورش سرورزاده^۱: استادیار، گروه علوم اجتماعی، واحد جهرم، دانشگاه آزاد اسلامی، جهرم، ایران. تلفن: ۰۹۱۷۱۹۱۱۰۲۷. ایمیل:

ssarvarzadeh@yahoo.com

دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۰ صص ۱۳۵-۱۴۸ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۱۲

چکیده

عدالت اجتماعی به عنوان یک مفهوم کلیدی در زندگی اجتماعی، به توزیع عادلانه منابع و فرصت‌ها در میان افراد جامعه اشاره دارد و از اهمیت ویژه‌ای در جوامع برخوردار است. احساس عدالت اجتماعی در ارتباط تنگاتنگ با عوامل مختلفی فرهنگی، اعتقادی و اجتماعی است. بنابراین در هر جامعه بسته به پیشینه فرهنگی و اجتماعی، این ارتباطات می‌تواند متفاوت از سایر جوامع باشد. لذا در این پژوهش، تلاش شده است تا با شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر احساس عدالت اجتماعی، به درک بهتری از این مفهوم در میان جوانان شهرستان گراش، به عنوان یک شهرستان مذهبی سنتی در جنوب کشور، دست یافته شود.

روش تحقیق به صورت پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه‌ای شامل ۹ بخش طراحی شده و نتایج مطالعه بر روی ۳۸۴ نفر از جوانان شهرستان گراش نشان می‌دهد که احساس عدالت اجتماعی تحت تأثیر متغیرهای مختلفی از جمله فضای اخلاق عمومی، پایبندی دینی، احساس امنیت اجتماعی، دسترسی به خدمات شهری، بیگانگی اجتماعی، رضایت از زندگی، مقبولیت اجتماعیو پایگاه اقتصادی- اجتماعی قرار دارد. یافته‌ها حاکی از آن است که پایبندی دینی (ضریب بتا = ۰/۳) و مقبولیت اجتماعی (ضریب بتا = ۰/۲۸) به عنوان دو عامل کلیدی در شکل‌گیری احساس عدالت اجتماعی شناسایی شده‌اند. و همچنین مشاهده گشت متغیر احساس محرومیت نسبی ارتباط معنی‌داری با احساس عدالت اجتماعی در این شهرستان ندارد ($p > 0/05$).

در نهایت، نتایج این مطالعه می‌تواند به سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی اجتماعی کمک کند تا برنامه‌های مؤثری برای ارتقاء عدالت اجتماعی، بهبود احساس عدالت اجتماعی در جامعه و تأکید بر اهمیت عدالت به عنوان یک اصل بنیادین در توسعه اجتماعی طراحی و اجرا نمایند، به ویژه در میان جوانان که آینده‌سازان جامعه هستند.

واژه‌های کلیدی: عدالت اجتماعی، عوامل اجتماعی، گراش

استناد: دلخوش، ناصر، سرورزاده، سید کورش. (۱۴۰۳). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر احساس عدالت اجتماعی در جوانان شهرستان

گراش فصلنامه جامعه و سیاست، سال ۲، شماره ۷، شیراز، صص ۱۳۵-۱۴۸.

^۱. نویسنده مسئول: سید کورش سرورزاده، پست الکترونیکی: ssarvarzadeh@yahoo.com، تلفن: ۰۹۱۷۱۹۱۱۰۲۷

مقدمه

برخی مفاهیم از جمله مفاهیم کهن و اساسی در زندگی بشر هستند و تغییرات تاریخی، اجتماعی و سیاسی در اعصار مختلف تاریخی، نتوانسته از ارزش آن‌ها بکاهد. مفهوم عدالت از جمله این مفاهیم محسوب می‌شود (Mirsandasi, 2011: 37-38). در فرهنگ معین عدالت به معنای داد کردن، دادگری، دادگر بودن و انصاف داشتن آورده شده (Moein, 2009: 2279). در اندیشه سیاسی اسلامی، کلمه عدل را با معانی متنوع من جمله راستی، درستی، رعایت تساوی و نفی هر گونه تبعیض، قرار دادن هر چیز در جای خودش، رعایت حقوق افراد و دادن حق به حق دار تعریف می‌کنند (Akhavan Kazemi, 2005: 18-19). بر اساس تعاریف معنایی عنوان شده و برداشت‌های اندیشمندان مختلف از عدالت، این مفهوم در تقسیم‌بندی‌های گوناگونی قرار گرفته است. در این تقسیم‌بندی‌ها، مفاهیم عدالت نه تنها از یکدیگر جدا و مجزا و متفاوت نیستند، بلکه هم‌پوشانی زیادی میان آن‌ها وجود دارد. با این وجود، از جمله معروف‌ترین انواع عدالت می‌توان به عدالت طبیعی، عدالت صوری و ماهوی، عدالت توزیعی، عدالت اجرایی یا کیفری و در نهایت عدالت اجتماعی اشاره کرد.

مفهوم عدالت از منظر اندیشه‌های امام خمینی (ره) بسیار گسترده است، به صورتی که همه جنبه‌های فردی، اجتماعی و الهی را در بر می‌گیرد. امام صراحتاً بر نمود عدالت اجتماعی، به معنای امتیاز قائل نشدن برای گروه‌های خاص و برپایه قدرت، ثروت، نژاد و قومیت، اشاره داشته و بر اهمیت آن در تصمیم‌گیری‌های حکومت تاکید داشتند (Aghamohamadi et al., 2024: 2).

در طول تاریخ، جوامع بشری با تلاش‌های بسیار و خستگی‌ناپذیر خود به دنبال دستیابی به عدالت اجتماعی بوده‌اند. این هدف بزرگ، یعنی ایجاد جامعه‌ای که در آن عدالت و انصاف به معنای واقعی حاکم باشد و نظامی که به بهترین شکل ممکن نیازهای مادی و معنوی انسان‌ها را برآورده کند، از دیرباز یکی از بزرگترین آرمان‌های بشریت بوده است. تلاش برای رسیدن به عدالت اجتماعی در طول تاریخ، وقایع بسیاری را رقم زده است؛ تلاشی که شکست‌ها و بدگمانی‌ها هرگز نتوانسته‌اند آن را متوقف کنند. این هدف قرن‌ها به صورت پراکنده دنبال شده و در ابتدا تنها به جنبه‌های محدودی از عدالت اجتماعی که امروزه مورد نظر است، توجه داشته است. (Huddleston, 1989).

اما سوال این است که مقصود از «عدالت اجتماعی» در عصر حاضر چیست؟ ارائه یک نظریه عدالت اجتماعی در واقع به نوعی تهیه نقشه مسیر شکل‌دهی یک جامعه نظام یافته است. اهمیت عدالت در اداره یک جامعه متعالی چنان است که آگوستین قدیس بیان می‌کند: «عدالت را کنار بگذارید، آنچه از یک حکومت می‌ماند چیزی جز دسته‌های دزد یغماگر نخواهد بود» (Augustine, 1950: 140). مقصود از عدالت اجتماعی رابطه منصفانه و عادلانه فرد و جامعه است. رابطه‌ای که به وسیله توزیع ثروت، فرصت‌ها، موقعیت‌ها و ارزش‌ها برای فعالیت فردی و گروهی مورد سنجش قرار می‌گیرد. و البته در برخی جوامع، عدالت اجتماعی به معنای فرآیند مطمئن شدن از این که شهروندان وظایف اجتماعی خود را انجام می‌دهند و حق خود را از جامعه می‌گیرند، معین شده است.

در ابتدا، مفهوم عدالت اجتماعی تنها به حقوق مالکیت محدود می‌شد، اما با گذشت زمان، این مفهوم گسترش یافت و دین نقش مهمی در تکامل آن ایفا کرد. به عنوان مثال، عدالت اجتماعی در تعالیم حضرت موسی، حضرت مسیح و حضرت محمد (ص) به کامل‌ترین شکل خود نمایان شده است. از آغاز تمدن، دین نیرویی بسیار قدرتمند در جامعه بشری بوده و نقش مهمی در تکامل مفهوم عدالت اجتماعی داشته است. دین با ترویج اخلاق به عنوان انگیزه اصلی فرد و جامعه و پرورش حس تمایز بین نیکی و بدی، سهم بزرگی در توسعه و تکامل عدالت اجتماعی داشته است. (Huddleston, 1989).

بنابراین از آنجایی که عدالت اجتماعی جایگاه ویژه‌ای در فرهنگ دینی، اجتماعی و سیاسی ما ایرانیان دارد، مطالعه حاضر به بررسی عدالت اجتماعی و عوامل موثر بر آن می‌پردازد. مسأله اصلی پژوهش حاضر این است که میزان احساس برخورداری از عدالت اجتماعی در بین شهروندان شهر گراش، به عنوان یک شهرستان مذهبی سنتی در جنوب استان فارس، تا چه اندازه می‌باشد و چه متغیرهایی بر میزان احساس عدالت تأثیرگذار می‌باشند؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

عنصر برابری به عنوان یک مفهوم قابل لمس و درک، یکی از بخش‌های اساسی تشکیل دهنده مفهوم عدالت اجتماعی، است، و از ترکیب آن با دیگر عناصر می‌توان به تعاریف متنوعی از مفهوم عدالت اجتماعی دست پیدا کرد. در دیدگاه و نقطه نظر هایک، دستیابی به عدالت اجتماعی، مستلزم سازماندهی آحاد جامعه به شیوه‌ای است که بتوان تولیدات جامعه را به سهم‌های معینی میان افراد و یا گروه‌ها تقسیم کرد. به صورت ساده‌تر، برای تحقق آرمان عدالت اجتماعی، جامعه باید به صورت سازمانی هدفمند تعریف گردد. (Ghaninejad, 2003). احساس عدالت دستیابی به رویه‌ای منصفانه است در مسیر رسیدن به جامعه‌ای بسامان که در آن اولاً، هر شخصی حق برابری نسبت به بیشترین آزادی سازگار با آزادی دیگران داشته باشد (یعنی آزادی‌های اساسی برابر) و ثانیاً، نابرابری‌های اجتماعی و نیز اقتصادی به شیوه‌ای سازماندهی شوند که یک: به سود همگان باشند و دو: که دسترسی به آن‌ها برای همگان به سادگی امکان پذیر باشد (Rawls, 2009). در اندیشه‌های امام خمینی (ره) در جامعه‌ای که قانون به صورت مساوی میان اقشار مختلف حاکم باشد، جایی برای تبعیض و دوگانگی نباشد و همه گروه‌های جامعه به حقوق خود رسیده‌اند، عدالت اجتماعی نمود خواهد داشت (Irannezhad et al, 2013: 125).

شاخص‌های عدالت اجتماعی:

از جمله شاخص‌های مهم عدالت اجتماعی می‌توان به موارد زیر اشاره داشت:

- ۱- فرد گرایی اقتصادی:
فرد گرایی اقتصادی، بر مبنای اخلاق کاری تعریف می‌گردد. مطابق این شاخص، دسترسی افراد به منابع و خدمات اجتماعی، تابع میزان و شدت کار کردن فرد است.
- ۲- نیاز:
شهروندان در استفاده از منابع و امتیاز دارای حقوق مساوی‌اند اما تمام افراد یکسان نیستند و تساوی در بهره‌وری از نقطه نظر نیاز افراد، به شکل تخصیص نابرابر منافع نمایان می‌گردد. در رویکرد نیاز به خدمات، کمک بیشتری به نیازمندان می‌شود. در واقع این نوع از رویکرد به عدالت، بر توزیع امکانات به نیازمندان تاکید می‌کند.
- ۳- برابری:
بیان می‌کند که افراد زمانی ادراک عادلانه خواهند داشت که عواملی نظیر عقاید، نژاد، دارایی خانوادگی و قومیت، تفاوتی در توانایی استفاده از امکانات ایجاد نکند (Habibzadehkolli et al. 2023: 82).

عوامل اجتماعی دخیل در احساس عدالت:

همانطور که ذکر شد، مفهوم عدالت اجتماعی پیوندی از ابتدا و تنگاتنگ با زندگی جوامع انسانی دارد. و از آنجایی که انسان موجودی چند بعدی است، عوامل متعددی می‌تواند در ایجاد و یا رد احساس عدالت اجتماعی در وی ایفای نقش کنند. از جمله مهم‌ترین این عوامل احتمالی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
برخورداری از فضای مناسب اخلاق عمومی:
رعایت ارزش‌های اخلاقی توسط افراد جامعه است. این ارزش‌ها شامل صداقت، وفای به پیمان، عدم چالپوسی و دورویی، یکرنگی، رعایت حق سایرین، منش خوش و برخورد نیکو، انصاف و ... می‌شود.
پایبندی دینی:

دین پدیده‌ای پیچیده و دارای ابعاد متنوع است و بر این اساس مصادیق دین آنچنان متنوع و متفاوت‌اند که در عمل قادر به یافتن دو مصداق از دین که از همه لحاظ بایکدیگر مشترک باشند، نخواهیم بود. درباره خود مصداق‌ها نیز همچنین است و این عدم وفاق حاکی از پیچیدگی مفهوم دین است. از طرفی مفهوم دین مشخصاً از جنس ماهوی نیست تا تعریف حقیقی و مشتمل بر جنس از آن ارائه کرد (Fanaei, 2013). به هر جهت دین و دینداری از عوامل بسیار موثر در شکل‌گیری باورها، اعتقادات و احساسات هر شخص است و چنین عنصر مهمی باید در بحث احساس عدالت اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد.

احساس برخورداری از امنیت اجتماعی:

امنیت در فرهنگ‌های لغت به معنای «آزادی، آرامش، فقدان ترس و عدم هجوم دیگران» آمده است. امنیت اجتماعی به ساحتی از حریم شهروندان که در ارتباط با دیگر افراد جامعه، نهادها و حاکمیت است، مرتبط می‌شود. اکثر شهروندان جامعه به صورت پیوسته و در طی زندگی روزمره با این قلمروها روبرو می‌شوند و زندگی آن‌ها مستلزم ارتباط در این قلمروهاست (Mahmoudi Janki, 1998: 171).

دسترسی به امکانات شهری:

امکانات شهری، همه خدمات و سرویس‌هایی است که جزء حقوق اساسی افراد جامعه بوده و دولت‌ها مکلفند این امکانات را در اختیار آنان قرار دهند.

مقبولیت اجتماعی:

مقبولیت اجتماعی به تأثیر پذیرفته شدن یا عدم پذیرش توسط دیگران، مانند پذیرش فرزندان از سوی والدین، پذیرش نوجوانان توسط همسالان، یا پذیرش معلولان یا بیماران روانی توسط جامعه اشاره دارد (Williams, 2010: 7).

بیگانگی اجتماعی:

در حوزه جامعه‌شناسی، لغت «بیگانگی» به حس جدایی یا بی‌زاری فرد از دیگران، از کشور یا از خدایان اشاره می‌کند. محسنی تبریزی (۱۳۸۱)، واژه بیگانگی را دارای سه کاربرد روانی، حقوقی، و جامعه‌شناسی می‌داند. در معنای جامعه‌شناسی به احساس تنفر، بی‌زاری، انفصال و جدایی و فرد از خود، دیگران، جامعه، کار و ... بکار می‌رود و حالاتی چون جنون، دیوانگی، شیدایی و شوریدگی را عیان می‌کند. بنابراین می‌توان اینگونه عنوان کرد که بیگانگی اجتماعی موجب گسستگی زنجیره اجتماعی شود. بیگانگی اجتماعی موجب ایجاد حالات ناخوشایند و مخرب پرشماری نظیر ناامیدی، انزوا، حقارت، نبود اعتماد به نفس، بی‌اعتمادی به سایرین و از این دست مشکلات خواهد شد احساس رضایت از زندگی:

رضایت‌مندی، حالت و موقعیتی است که بر اثر ارضاء نیاز، انتظارات، آرزوها و امیال ایجاد شده و فرد از روی موفقیت و تمایل آزادانه به لحاظ ذهنی خشنود است و آن را خوشایند ارزیابی می‌نماید (Hassan Zadeh et al. 2011).

پایگاه اجتماعی-اقتصادی:

پایگاه اقتصادی و اجتماعی به موقعیتی اشاره دارد که هر فرد در ساختار جامعه اشغال می‌کند. به عبارتی، جایگاهی که یک فرد خاص در یک نظام خاص و در یک زمان معین دارد، پایگاه او در آن نظام نامیده می‌شود. (Saroukhani, 2007).

عدالت اجتماعی عامل ایجاد جامعه و زندگی اجتماعی‌ای است که در آن شهروندان جامعه ذهنیتی حق‌مدار دارند و همچنین برعکس، یعنی باور مردم ممکن است به نمود این عدالت انجامد و بنای گسترش عدالت اجتماعی باشد. به عبارت دیگر، ممکن است اجرای عدالت در عمل تفاوت‌چندانی با سایر مناطق نداشته باشد، اما به دلیل تفاوت‌های مکانی، قومیتی و غیره، احساس بی‌عدالتی یا محرومیت ممکن است بیشتر از واقعیت باشد. این احساس و ادراک می‌تواند باعث شود که افراد فکر کنند عدالت به درستی اجرا نمی‌شود، حتی اگر در واقعیت چنین نباشد. بنابراین با در نظر گرفتن اینکه موضوع عدالت اجتماعی از اهمیت و جایگاه والایی در بین احاد افراد یک جامعه برخوردار است.

روش تحقیق

۳۸۴ نفر از جوانان ۱۵ الی ۳۵ سال شهرستان گراش به صورت تصادفی به عنوان حجم نمونه از فضاهای عمومی و در زمان‌های مختلف روزهای هفته انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق، پرسشنامه‌ای متشکل از ۹ بخش است که بر اساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای (کاملاً موافق، موافق، بینابین، مخالف، کاملاً مخالف) بوده است و روایی و پایایی آن‌ها قبل از شروع مطالعه مورد سنجش و تأیید قرار گرفته. متغیرهای تأثیرگذار انتخاب شده در این مطالعه شامل برخورداری از فضای مناسب شهری، پایداری به دین، احساس امنیت، بهره‌مندی از خدمات عمومی شهری، مقبولیت اجتماعی، بیگانگی اجتماعی، رضایت از زندگی، محرومیت نسبی و پایگاه اقتصادی-اجتماعی است.

پس از جمع‌آوری داده‌ها از انواع روش‌های آماری توصیفی مثل جداول و نمودارها، درصد فراوانی، میانگین، میانه، و انواع آماره‌های استنباطی مانند رگرسیون برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. کلیه تجزیه و تحلیل‌های آماری با استفاده از نرم افزار کامپیوتری spss24 انجام شد. فاصله اطمینان ۹۵٪ و سطح معنی داری آزمون‌ها کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

بحث و ارائه یافته‌ها

آماره‌های مربوط به پارامترهای مرکزیت و پراکندگی متغیرهای احساس عدالت اجتماعی، فضای مناسب شهری، پابندی دینی، امنیت اجتماعی، بهره‌مندی از خدمات شهری، مقبولیت اجتماعی، احساس بیگانگی اجتماعی، رضایت از زندگی، احساس محرومیت نسبی و پایگاه اقتصادی-اجتماعی، طبق نتایج بدست آمده از پرسشنامه، در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: آماره‌های توصیفی نمره متغیرهای تحقیق

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
احساس عدالت اجتماعی	۸۱/۵۷	۱۳/۹۶	۰/۰۲۵	۰/۷
فضای مناسب شهری	۱۵/۰۴	۳/۸۰۲	۰/۰۵۷	-۰/۴۶۵
پابندی دینی	۳۰/۹۱	۶/۸۹۱	۰/۰۵۷	-۰/۱۶۸
امنیت اجتماعی	۲۴/۳۷	۴/۵۰۴	۰/۳۵۱	-۰/۱۰۱
بهره‌مندی از خدمات شهری	۲۳/۵	۴/۹۷۱	۰/۱۶۷	-۰/۰۴۶
مقبولیت اجتماعی	۱۸/۲۶	۳/۴۱۵	-۰/۱۷۶	-۰/۰۲۱
احساس بیگانگی اجتماعی	۱۸/۳۹	۳/۸۴۱	-۰/۲۴۵	-۰/۳۲۹
رضایت از زندگی	۲۱/۱۹	۵/۴۴	۰/۱۲۴	-۰/۴۸۲
احساس محرومیت نسبی	۱۵/۸۳	۳/۵۶۴	-۰/۷۲۳	-۰/۷۷۶
پایگاه اقتصادی-اجتماعی	۳۹/۲۵	۸/۶۲۶	-۰/۰۴	-۰/۳۵۹

نتایج نشان‌دهنده میزان احساس عدالت اجتماعی زیاد (۸۱/۵۷) در میان جوانان شهرستان گراش می‌باشد. در میان متغیرهای مورد ارزیابی بیشترین نمره مربوط به پایگاه اقتصادی-اجتماعی و کمترین نمره مربوط به برخورداری از فضای مناسب شهری بوده است. نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف نشان دهنده توزیع نرمال داده‌های بدست آمده در مطالعه هستند. به صورتی که مقدار P در خصوص بررسی احساس عدالت اجتماعی برابر با ۰/۲۰۶ و در خصوص عوامل اجتماعی برابر ۰/۲۷۸ محاسبه شد. بنابراین از آزمون پارامتریک رگرسیون جهت ارزیابی ارتباطات میان عوامل اجتماعی و احساس عدالت اجتماعی استفاده شد. نتایج آزمون رگرسیون (جدول ۲) نشان می‌دهد که مدل رگرسیون خطی معنی‌دار ($P = ۰/۰۰۱$) می‌باشد. بنابراین به صورت کلی میان فضای مناسب شهری، پایداری دینی، بهره‌مندی از خدمات شهری، مقبولیت اجتماعی، احساس بیگانگی اجتماعی، رضایت از زندگی، احساس محرومیت نسبی و پایگاه اقتصادی اجتماعی بر احساس عدالت اجتماعی در میان جوانان شهرستان گراش رابطه خطی معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی چندگانه $r = ۰/۷۳۷$ اندازه‌گیری شد که نشان‌دهنده تأثیر همزمان متغیرهای مورد مطالعه بر احساس عدالت اجتماعی در میان جوانان شهرستان گراش می‌باشد.

جدول ۲: تحلیل واریانس مدل رگرسیون عوامل اجتماعی بر احساس عدالت اجتماعی در میان جوانان شهرستان گراش

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	R	R^2_{adj}	مقدار F	مقدار p
رگرسیون	۴۰۵۷۶/۷۲۲	۹	۴۵۰۸/۵۲۵	۰/۷۳۷	۰/۵۳۳	۴۹/۴۸	۰/۰۰۱
باقی‌مانده	۳۴۰۷۵/۲۳۶	۳۷۴	۹۱/۱۱				
جمع	۷۴۶۵۱/۹۵۸	۳۸۳	-				

نتایج مدل رگرسیون خطی برای هر متغیر بر اساس آزمون t در جدول ۳ نشان داده شده است. نتایج آزمون نشان داد که میزان احساس عدالت اجتماعی با توجه به میزان برخورداری از فضای مناسب شهری، پایداری دینی، امنیت اجتماعی، بهره‌مندی از خدمات شهری مقبولیت اجتماعی، احساس بیگانگی اجتماعی و رضایت از زندگی متفاوت می‌باشد ($p < ۰/۰۵$) و این‌ها متغیرهای دخیل در احساس عدالت اجتماعی در میان جوانان شهرستان گراش هستند. همچنین دیده می‌شود که احساس محرومیت نسبی ارتباط معنی‌داری با احساس عدالت اجتماعی در این شهرستان ندارد ($p > ۰/۰۵$).

جدول ۳: ضرایب مدل رگرسیون روابط عوامل اجتماعی بر احساس عدالت اجتماعی در میان جوانان شهرستان گراش

متغیر	برآورد B	خطای معیار	برآورد استاندارد β	مقدار t	مقدار p
فضای مناسب شهری	۰/۵۳	۰/۱۶۸	۰/۱۴۴	۳/۱۵۹	۰/۰۰۲
پایداری دینی	۰/۴۰۶	۰/۱۱	۰/۳	۳/۶۸۶	۰/۰۰۱
امنیت اجتماعی	۰/۳۹۴	۰/۱۶۹	۰/۱۲۷	۲/۳۳	۰/۰۲
بهره‌مندی از خدمات شهری	۰/۱۴۶	۰/۱۲۹	۰/۰۵۲	۱/۱۳۲	۰/۰۲۹
مقبولیت اجتماعی	۱/۱۴۷	۰/۱۷۲	۰/۲۸۱	۶/۶۵۳	۰/۰۰۱
احساس بیگانگی اجتماعی	-۱/۱۱۹	۰/۱۸۶	-۰/۳۰۸	-۶/۰۰۲	۰/۰۰۱
رضایت از زندگی	۰/۴۴۶	۰/۱۳۹	۰/۱۷۴	۳/۲۱۵	۰/۰۰۱
احساس محرومیت نسبی	-۰/۳۰۴	۰/۱۵۸	-۰/۰۷۷	-۱/۹۲۱	۰/۰۵۶
پایگاه اقتصادی-اجتماعی	۰/۱	۰/۰۹۶	۰/۰۶۲	۱/۰۴۳	۰/۰۳۸

براساس نتایج بدست آمده می‌توان گفت که مهمترین پیش‌بینی کننده‌های احساس عدالت اجتماعی به ترتیب، پایداری دینی، مقبولیت اجتماعی، احساس بیگانگی اجتماعی، رضایت از زندگی، فضای مناسب اخلاق عمومی، امنیت اجتماعی می‌باشد. همچنین نتیجه‌گیری شد احساس محرومیت نسبی بر احساس عدالت اجتماعی در میان جوانان شهرستان گراش تأثیر معنی‌داری ندارد.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و احساس عدالت اجتماعی در بین شهروندان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، هرچه وضعیت اقتصادی-اجتماعی افراد بهتر باشد، احساس عدالت اجتماعی بیشتری نیز دارند. در نتایج تحقیق

نوایی لواسانی و همکاران (۱۳۹۲) نشان داده شده است که پایگاه اقتصادی-اجتماعی تأثیر مستقیم بر روی احساس عدالت اجتماعی دارد. به عبارتی افراد با خانواده‌های مرفه‌تر، باسوادتر و در جایگاه شغلی بالاتر بیشتر احساس عدالت می‌کنند. اما در تحقیق هزار جریبی (۱۳۹۰) دیده شده که منطقه سکونت افراد به عنوان یکی از عوامل تشکیل دهنده پایگاه اجتماعی اقتصادی با میزان احساس عدالت آنها ارتباطی معکوس دارد.

بیگانگی اجتماعی نیز رابطه معنادار و معکوس با احساس عدالت اجتماعی داشته است، هر چقدر بیگانگی اجتماعی در بین افراد بالاتر باشد، احساس عدالت اجتماعی پایینتری دارند. در حالی که احساس محرومیت نسبی رابطه معنادار با احساس عدالت اجتماعی نداشته است، اما نتایج تحقیق نوایی لواسانی و همکاران (۱۳۹۲)، نیز نشان داده است که محرومیت نسبی اثر معکوس بر روی عدالت اجتماعی داشته است. از دیگر نتایج این تحقیق می‌توان به وجود رابطه مستقیم بین پایداری دینی افراد و احساس عدالت در آنها اشاره نمود. نتیجه‌ای که در مقاله هزارجریبی (۱۳۹۰) نیز مورد تأیید قرار گرفته شده است. نشان دهنده این است که احتمالاً هرچه جهت‌گیری ارزشی افراد به سمت ارزش‌های سنتی و بقا سوق می‌یابد میزان احساس عدالت در آنها بیشتر می‌شود و در مقابل تمایلات سکولار، احساس عدالت را کاهش می‌دهد. وجود رابطه بین جهت‌گیری ارزشی افراد و احساس عدالت تأیید کننده رابطه تنگاتنگ اصول عدالت با فرهنگ‌ها و ارزش‌های گوناگون است و از طرفی نوع ارزش‌های انتخابی افراد و جامعه را با میزان احساس عدالت آنها مرتبط می‌نمایاند. همچنین در تحقیق هزار جریبی (۱۳۹۰) نیز متغیر دین‌داری که نشان دهنده جهت‌گیری ارزشی فرد است تأثیری فزاینده بر احساس عدالت دارد. همچنین بر اساس نتایج حاصل از آزمون فرضیات مشخص شد احساس امنیت اجتماعی رابطه مستقیم و معنادار با احساس عدالت اجتماعی داشته است. مطالعه هزارجریبی (۱۳۹۰)، نیز این رابطه را تأیید کرده است. رابطه مستقیم و معنادار بین بهره‌مندی از خدمات شهری و احساس عدالت اجتماعی، از دیگر فرضیات تأیید شده حاضر است، که در تحقیق گروسی و شمس‌الدین (۱۳۹۲) نیز این رابطه تأیید شده بوده است. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد، احساس رضایت از زندگی و مقبولیت اجتماعی نسبت به سایر متغیرهای تحقیق، بیشترین درصد تغییرات متغیر احساس عدالت اجتماعی را تبیین می‌کند. از سوی دیگر احساس بیگانگی اجتماعی تأثیر معکوس بر احساس رضایت از زندگی داشته‌اند. در مجموع می‌توان گفت عوامل اجتماعی فراوانی هستند که بر احساس عدالت اجتماعی در بین افراد تأثیر می‌گذارند. شناخت این عوامل و تأثیر و تأثرات آن بر روی مفهوم عدالت اجتماعی از اهمیت خاصی برخوردار است. زیرا عدالت است که می‌تواند حق و حقوق انسانها را احیا کرده و به زندگی آنان معنا دهد.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

ادراک عدالت به ارزیابی کلی هر فرد از انصاف در بخش‌های مختلف زندگی اجتماعی اشاره دارد. به عبارت دیگر، ادراک عدالت میزان درکی است که افراد از منصفانه بودن مراودات، رویه‌ها، قوانین و سیاست‌های حاکم بر جامعه دارند. حتی اگر عدالت در جامعه اجرا شود، این مردم هستند که باید با چشم خود عدالت را ببینند و با بینش خود آن را درک کنند. در بحث ادراک عدالت، تنها وضع قانون و صدور حکم عادلانه یا توزیع منصفانه ثروت و قدرت مطرح نیست، بلکه مهم این است که عموم جامعه و شهروندان باور داشته باشند که حاکمان و دادرسان به طور کامل عدالت را اجرا می‌کنند. می‌توان گفت که عدالت اجتماعی تأثیرات قابل توجهی بر جنبه‌های مختلف زندگی انسان دارد و می‌تواند به پیشرفت یا پسرفت یک جامعه کمک کند.

پژوهش حاضر می‌تواند مورد توجه مدیران، مسئولین و تصمیم‌گیرندگان در شهرستان گراش باشد. مبحث پایداری دینی مردم در شهرستان گراش به عنوان یک منطقه متدین در جنوب کشور از اصلی‌ترین عوامل احساس عدالت اجتماعی در میان جوانان است. این موهبت فعلی باید نگه‌داشته شود و در مقابل در جهت رفع کمبودهای فضای شهری با اقداماتی نظیر ارائه خدمات شهری متنوع و رضایت‌بخش توجه بیشتری شود.

پیشنهاد می‌گردد برای ارتباط بین متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش، مطالعات علت‌سنجی و در گروه‌های مختلف جامعه پژوهش‌های بیشتری صورت گیرد تا بیش از پیش در راه رسیدن به یکی از مهم‌ترین آرمان‌های انقلاب اسلامی، یعنی عدالت اجتماعی، گام برداشته شود.

1. Aghamohamadi, E., Ghaedi, M R., Keshishiyan Sirki, G., Khodaverdi, H.(2024). The Position of the Deprived Class in the Discourse Criteria of Imam Khomeini (RA) in Iran after the Islamic Revolution, *Journal of Society and Politics*, 2(5), 1-14. <https://sanad.iau.ir/Journal/jsp/Article/1119896> [In Persian]
2. Akhavan Kazemi, B. (2005). Social justice from some Islamic and Western perspectives. *Islamic Government Journal*, 10(2), 90. <https://www.magiran.com/p325481> [In Persian]
3. Augustine, A. (1950). The City of God IV. New York, *Fathers of the Church*, inc. <https://cmc.marmot.org/Record/.b12921567>
4. Fanaei, A. (2013). Religion in the balance of ethics. *Serat Publications*. <https://seratpub.com/home/?q=node/13> [In Persian]
5. Ghaninejad, M. (2003). About Hayek. *Negahe Moaser*. ISBN: 9789647763059 [In Persian]
6. Ghorosi, S., and Shamseddini Motlagh, M. H. (2013). Perception of social justice based on citizens' access to urban services (Case study: Kerman city). *Urban Sociological Studies (Urban Studies)*, 3(9), 41-66. sid.ir/paper/210344/fa [In Persian]
7. Habibzadehkolli, A., Akbari Noori, R., mortazavi asl, Kh.(2023). The possibility of inferring the justice system as fairness from within the discourses of the Islamic Republic. *Journal of Society and Politics*, Vol 1, No 1, Shiraz, PP 71-88. <https://sanad.iau.ir/Journal/jsp/Article/782772> [In Persian]
8. Hassan Zadeh, Z., Mazaheri, M., and Khosravi, M. (2011). Examining the relationship between attribution style and life satisfaction. *International journal of basic science in medicine*, 3(1), 24. sid.ir/paper/203550/fa [In Persian]
9. Hezarjaribi, J. (2011). Examining the sense of social justice and its influencing factors (Case study: Tehran city). *Applied Sociology (Research Journal of Humanities, University of Isfahan)*, 22(3 (43)), 41-62. <https://www.sid.ir/paper/154969/fa> [In Persian]
10. Huddleston, J. (1989). In search of social justice. *George Ronald*. <https://isbnsearch.org/isbn/9780853982883>
11. Irannezhad, Ebrahim., Jamshidi, Mohammad Hossein., and Farshbafiyani, Ahmad. (2013). Social justice in Imam Khomeini's reflection. *journal of iranian social development studies (jisds)*, 5(1 (17)), 115-134. <https://www.sid.ir/paper/231890/fa> [in Persian]
12. Mahmoudi Janki, F. (1998). Security and insecurity from the perspective of criminal policy (Part 1). *Judicial Legal Perspectives*, 1997, 8, 168-196. <http://noo.rs/1cYvE> [In Persian]
13. Mirsendasi, S. M. (2011). Sociological perspective on justice. Tehran: *Center for Humanities Research and Development*. ISBN: 978-600-5211-34-4 [In Persian]
14. Moein, M. (2009). Persian Dictionary. *Amir Kabir Publication*. ISBN: 9789640001646 [In Persian]
15. Mohseni Tabrizi, A. (2002). Pathology of social-cultural alienation: Examining value isolation in public universities. *Research and Planning in Higher Education Quarterly*, 46, 18-29. <https://www.sid.ir/paper/395367/fa> [In Persian]
16. Navaei Lavasani, M., Sedigh Sarvestani, R., and Zahedi Mazandarani, M. J. (2013). Sense of justice and related social factors. *Social Welfare*, 13(49), 159-186. sid.ir/paper/56852/fa [In Persian]
17. Rawls, J. (2009). A Theory of Justice. United Kingdom: *Harvard University Press*. <https://www.hup.harvard.edu/books/9780674017726>
18. Saroukhani, B. (2007). Folklore studies: From method to meaning. *Folklore Culture*, (10), 0-0. sid.ir/paper/447928/fa [In Persian]
19. Williams, J. C., & Lynn, S. J. (2010). Acceptance: An Historical and Conceptual Review. *Imagination, Cognition and Personality*, 30(1), 5-56. <https://doi.org/10.2190/IC.30.1.c>